КЛАСИЧНИЙ ПРИВАТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра теорії, історії держави і права та міжнародного права

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

ЗП 1. Філософія права

2026 - 2027 навчальний рік

Викладач	Моісеєнко Денис Миколайович, кандидат юридичних наук.
Контактний телефон	+380637909619
Ідентифікатор та код доступу (Zoom / Google Meet)	509-942-3895, код доступу YF83UL
E-mail:	denkarte@ukr.net
Сторінка курсу на сайті підтримки навчальних програм КПУ	http://www.zhu.edu.ua/cpu_edu/course/view.php?id=1547
Консультації	Консультації проводяться в дистанційному режимі за попереднім погодженням із викладачем через месенджери або електронну пошту

ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)	
Галузь знань	К Безпека та оборона	
Спеціальність	К9 Правоохоронна діяльність	
Освітня програма	Правоохоронна діяльність	
Форма навчання	Очна (денна), заочна	
Мова викладання	Українська	
Курс (рік навчання), семестр	Курс 1, семестр 1	
Цикл підготовки	Загальної підготовки	
Статус дисципліни	Обов’язкова	
Обсяг дисципліни	Кількість кредитів ECTS	3
	Загальна кількість годин	90
	Аудиторних годин	34
	Лекції	18
	Практичні	16
	Самостійна робота	56
Форма контролю	Залік	
Попередні компоненти (Пререквізити)	Знання з філософії, теорії держави і права, набуті на попередньому рівні вищої освіти; уміння аналізувати правові явища та аргументовано викладати власну позицію	
Паралельні та подальші компоненти (Постреквізити)	Методика наукових досліджень, Підготовка та захист кваліфікаційної роботи	

МЕТА, ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни

Сформувати у здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти цілісне філософсько-правове світобачення та методологічну культуру критичного осмислення права, його ціннісних засад і легітимності державного примусу. Дисципліна спрямована на розвиток здатності приймати світоглядно обґрунтовані рішення та аргументовано формулювати фахові юридичні висновки в складних ситуаціях правоохоронної діяльності, зокрема в умовах конфлікту між інтересами національної безпеки та правами людини.

Завдання навчальної дисципліни:

- Розкрити сутність, предмет та методологічну роль філософії права в системі юридичних наук і правоохоронній практиці.
- Сформувати вміння порівнювати класичні та посткласичні концепції праворозуміння й оцінювати їх вплив на правозастосування.
- Навчити визначати онтологічні, гносеологічні та антропологічні виміри правової реальності й механізми юридичного доказування.
- Відпрацювати навички аксіологічного аналізу правових колізій, пошуку балансу між свободою, справедливістю, правами людини та публічною безпекою в умовах воєнного стану.
- Сформувати здатність філософсько-правового обґрунтування меж легітимного державного примусу та професійної доброчесності правоохоронця.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні знати:

- основні парадигми праворозуміння (природно-правову, позитивістську, соціологічну, інтегративну та посткласичну) і тенденції розвитку сучасної філософії права;
- філософські категорії онтології, гносеології та антропології права, сутність правової свідомості та правової культури;
- систему правових цінностей (верховенство права, справедливість, свобода, рівність, безпека) та критерії їх збалансування у правозастосовній діяльності;
- філософсько-правові підстави легітимності влади, державного примусу та правомірних обмежень прав людини в екстраординарних правових режимах;
- деонтологічні принципи правоохоронної діяльності та філософські виклики цифровізації права і застосування штучного інтелекту.

Після вивчення дисципліни студенти повинні вміти:

- застосовувати методи абстрактного, діалектичного та системного мислення для аналізу складних правових явищ і колізій у правоохоронній сфері;
- самостійно опановувати сучасні філософсько-правові концепції та критично оцінювати наукові й нормативні джерела;
- розв’язувати ціннісні дилеми у професійній діяльності, обґрунтовуючи вибір правового рішення з урахуванням принципу верховенства права та пропорційності;
- складати аргументовані філософсько-правові висновки щодо легітимності правоохоронних заходів і забезпечення прав людини;
- чітко, логічно та переконливо презентувати власну правову позицію під час наукових і професійних дискусій.

КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері правоохоронної діяльності та/або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 8. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Спеціальні (фахові) компетентності

СК 5. Здатність давати кваліфіковані юридичні висновки й консультації в конкретних сферах юридичної діяльності.

Програмні результати навчання

РН 1. Зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію до фахівців і нефахівців; зокрема, під час публічних виступів, дискусій, проведення занять.

РН 4. Узагальнювати практичні результати роботи і пропонувати нові рішення, з урахуванням цілей, обмежень, правових, соціальних, економічних та етичних аспектів.

РН 12. Надавати кваліфіковані юридичні висновки й консультації в конкретних сферах юридичної діяльності.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

РОЗДІЛ 1. МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА ОНТОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФІЛОСОФІЇ ПРАВА

Тема 1. Предмет, функції та місце філософії права в системі юридичних наук. Сутність філософського осмислення права. Співвідношення філософії права, загальної теорії держави і права та соціології права. Світоглядна, методологічна та аксіологічна функції філософії права для магістра правоохоронної діяльності.

Тема 2. Праворозуміння: класичні та некласичні концепції. Природно-правова доктрина, юридичний позитивізм (нормативізм) та соціологічна юриспруденція. Інтегративні теорії праворозуміння. Вплив типу праворозуміння правоохоронця на тлумачення закону та прийняття правозастосовних рішень.

Тема 3. Онтологія та гносеологія права. Буття права та форми його прояву у правовій реальності. Специфіка правового пізнання. Гносеологічні межі юридичного доказування та встановлення істини в кримінальному й адміністративному процесах.

Тема 4. Правова антропологія та права людини. Людина як центральний суб'єкт і мета права. Філософські засади гідності особи, природних і невідчужуваних прав людини. Стандарти захисту прав людини у практиці Європейського суду з прав людини.

РОЗДІЛ 2. АКСІОЛОГІЯ ПРАВА ТА ФІЛОСОФІЯ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 5. Правова аксіологія: система правових цінностей. Свобода, справедливість, формальна рівність і безпека як базові цінності права. Справедливість розподільча та зрівняльна (ретрибутивна). Принцип верховенства права як інтегральна правова цінність.

Тема 6. Співвідношення права, моралі та примусу в діяльності держави. Моральні засади правових норм. Проблема «несправедливого закону» (формула Радбруха) та межі службового обов'язку правоохоронця. Правовий нігілізм і шляхи його подолання.

Тема 7. Філософсько-правові засади легітимності державного примусу та безпеки. Легальність і легітимність публічної влади. Філософія безпеки: пошук балансу між національною безпекою, публічним порядком і правами людини в умовах воєнного стану. Критерій пропорційності при застосуванні поліцейського примусу.

Тема 8. Деонтологія та професійна доброчесність у правоохоронній сфері. Філософія професійного обов'язку та відповідальності. Етичні дилеми у правоохоронній діяльності (конфлікт інтересів, дотримання стандартів доброчесності, нульова толерантність до катувань і зловживань владою).

Тема 9. Філософія посткласичного права: цифровізація та штучний інтелект. Новітні виклики для філософії права: цифрові права людини, алгоритмічне правосуддя, етичні та правові межі використання штучного інтелекту і систем масового спостереження у правоохоронній діяльності.

ФОРМИ КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Контроль результатів навчання та рівня сформованості компетентностей здобувачів здійснюється на засадах прозорості та академічної доброчесності відповідно до Положення про критерії оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у Класичному приватному університеті. http://virtuni.education.zp.ua/info_cpu/node/5478

У процесі вивчення навчальної дисципліни використовуються такі види контролю:

1. **Поточний контроль:** здійснюється протягом семестру під час практичних занять і перевірки самостійної роботи. Формами контролю є усне опитування, обговорення філософсько-правових проблем, аналіз правових ситуацій, підготовка аналітичних оглядів, есе та філософсько-правових висновків, участь у дебатах і виконання тестів за розділами дисципліни. Завдання самостійної роботи та тести виконуються у Віртуальній аудиторії КПУ.

2. **Семестровий (підсумковий) контроль:**

проводиться у формі **заліку** та передбачає зарахування результатів накопичувальної системи (за накопиченими балами протягом семестру за виконання завдань поточного контролю).

Особливість оцінювання: всі види поточного і семестрового контролю оцінюються викладачем за **100-бальною шкалою**.

Для оцінювання студентів використовується система накопичування балів. Згідно з «Положенням про організацію освітнього процесу в КПУ» підсумкова оцінка з дисципліни виставляється за 100-бальною шкалою з наступним переведенням у національну шкалу та шкалу ECTS.

Загальний підсумковий бал за дисципліну (за 100-бальною шкалою) формується як середньозважена величина на основі всіх поточних і підсумкових оцінок здобувача, отриманих протягом семестру, з урахуванням питомої ваги кожного виду діяльності.

Підсумковий бал = ($B_1 \times k_1$) + ($B_2 \times k_2$) +… +($B_n \times k_n$)

де:

B_1, B_2, B_3,…., B_n – бали за виконання завдань поточного контролю на практичних (семінарських) заняттях, самостійної та індивідуальної роботи, виставлений за 100-бальною шкалою; k_1, k_2, k_3,…., k_n – вагові коефіцієнти відповідного виду контролю;

Сума вагових коефіцієнтів поточного та підсумкового контролю дорівнює 1

$k_1 + k_2 + k_3 + ... + k_n = 1$

Структура компонентів оцінювання та їх питома вага

Види навчальної діяльності здобувача	Шкала оцінювання завдання	Ваговий коеф.	Питома вага у загальній оцінці
Розділ 1. Методологічні та онтологічні засади філософії права			
Практична робота 1. Порівняльний аналіз парадигм праворозуміння та їх впливу на правозастосування у правоохоронній сфері	100	0,08	8
Практична робота 2. Застосування принципу верховенства права у рішеннях ЄСПЛ та Конституційного Суду України	100	0,09	9
Практична робота 3. Аналіз гносеологічних меж юридичного доказування та встановлення істини у кримінальному процесі	100	0,08	8
Самостійна робота 1. Аналітичний огляд новітньої наукової монографії/статті з філософії права	100	0,06	6
Самостійна робота 2. Антропологічний вимір прав людини: аналіз прецедентної практики ЄСПЛ щодо ст. 3 або ст. 5	100	0,07	7
Тест за матеріалом розділу 1.	100	0,12	12
Розділ 2. Аксіологія права та філософія правоохоронної діяльності			
Практична робота 4. Розв’язання аксіологічного кейсу: баланс національної безпеки та прав людини в умовах воєнного стану	100	0,10	10
Практична робота 5. Підготовка філософсько-правового висновку щодо легітимності та пропорційності застосування поліцейського примусу	100	0,10	10
Практична робота 6. Дебати та захист позиції щодо розв’язання етичних дилем і викликів цифровізації у правоохоронній діяльності	100	0,10	10
Самостійна робота 3. Філософсько-правове есе на тему: «Формула Радбруха та межі службового наказу в діяльності правоохоронця»	100	0,08	8
Тест за матеріалом розділу 2.	100	0,12	12
Разом	**100**	1	**100**
Додаткові досягнення з навчальної дисципліни (за наявністю) Результати науково-дослідної діяльності здобувача, зокрема за такі активності: – участь у предметних олімпіадах, конкурсах студентських наукових робіт з навчальної дисципліни; – участь у засіданнях наукових гуртків, зокрема в обговореннях у форматі круглих столів, присвячених актуальним темам з навчальної дисципліни; – публікації результатів досліджень у вигляді наукових статей, тез доповідей, а також виступи на наукових конференціях.	**До 10 балів**		

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

100-бальна система	шкала ЄКТС	Національна шкала	Характеристика вимог та критеріїв оцінювання
90–100	A	Зараховано	Здобувач вільно оперує категоріальним апаратом філософії права, глибоко аналізує класичні та сучасні парадигми праворозуміння. Самостійно й переконливо розв’язує складні аксіологічні та правові колізії, обґрунтовує рішення з урахуванням принципу верховенства права і пропорційності. Надає бездоганно структуровані, аргументовані юридичні висновки та чітко захищає власну позицію в дискусії.
82–89	B	Зараховано	Здобувач добре володіє теоретико-методологічним матеріалом, коректно застосовує філософсько-правові підходи до аналізу проблем правоохоронної діяльності. Правильно розв’язує ситуаційні кейси та формулює обґрунтовані висновки, допускаючи поодинокі неточності в аргументації, що не впливають на загальний результат.
75–81	C	Зараховано	Здобувач розуміє основні філософсько-правові концепції та правові цінності, але при аналізі правозастосовних ситуацій спирається лише на частину критеріїв. Юридичний висновок є загалом правильним, однак містить недостатньо розгорнуте філософське обґрунтування.
67–74	D	Зараховано	Здобувач відтворює базові поняття філософії права, виконує типові аналітичні завдання за зразком. У письмових роботах та під час обговорення є прогалини у розкритті причинно-наслідкових зв’язків, аргументація позиції потребує уточнення.
60–66	E	Зараховано	Здобувач володіє мінімально необхідним обсягом знань, розрізняє базові концепції праворозуміння, але відчуває труднощі при самостійному аналізі правових колізій та формулюванні юридичного висновку. Виконання завдань має репродуктивний характер.
35–59	FX	Не зараховано	Здобувач виконав лише окремі фрагменти завдань, допускає суттєві помилки у тлумаченні правових категорій та принципів права, не може обґрунтувати позицію щодо вирішення професійної ситуації. Можливе повторне складання.
0–34	F	Не зараховано	Завдання не виконані або подані матеріали не підтверджують засвоєння базових філософсько-правових знань і вмінь аналізувати правові явища. Потрібне повторне вивчення дисципліни.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: 100-БАЛЬНА, НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
67-74	D	задовільно	
60-66	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Політика щодо термінів виконання завдань та перескладання	З огляду на безпекову ситуацію, повітряні тривоги та перебої з електропостачанням, освітній процес базується на принципах гнучкості та академічної підтримки. Усі завдання виконуються здобувачами в асинхронному режимі без застосування штрафних санкцій чи зниження балів за порушення первинних термінів, якщо затримка зумовлена об'єктивними обставинами непереборної сили. Здавання та перескладання пропущених завдань чи тем здійснюється у зручному для студента темпі протягом семестру за погодженням із викладачем без будь-яких обмежень.
Політика академічної доброчесності	Здобувачі освіти зобов'язані неухильно дотримуватись принципів академічної доброчесності під час виконання усіх видів навчальної, наукової та творчої діяльності. Порушеннями академічної доброчесності вважаються: академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання та академічне шахрайство. Здобувачам освіти забороняється вдаватися до будь-яких форм академічного шахрайства, зокрема: використовувати під час контрольних заходів заборонені матеріали або технічні засоби; посилатися на джерела, які не використовувались у роботі; здавати роботи з однаковим змістом, підготовлені різними особами. У разі встановлення порушення академічної доброчесності до здобувача освіти можуть бути застосовані такі заходи академічної відповідальності, як повторне проходження оцінювання (контрольна робота, екзамен, залік тощо), повторне вивчення відповідного освітнього компонента або відрахування з університету.
Політика щодо відвідування занять в умовах воєнного стану	Відвідування навчальних занять здобувачами вищої освіти є обов'язковим відповідно до затвердженого розкладу. *Організація освітнього процесу в умовах загрози та повітряних тривог* У разі включення сигналу «Повітряна тривога» під час проведення занять у режимі реального часу (Zoom / Google Meet) або перебування в приміщеннях Університету, проведення синхронного заняття негайно припиняється, а всі учасники освітнього процесу зобов'язані перейти до укриттів. Навчальне заняття, перерване через сигнал «Повітряна тривога» або яке не відбулося через її тривалість, автоматично переводиться в асинхронний режим. Відсутність здобувача освіти на синхронній конференції під час повітряної тривоги, відсутності електроенергії або зв'язку не є підставою для виставлення заборгованості чи зниження підсумкової оцінки, за умови опрацювання навчального матеріалу та виконання завдань в асинхронному режимі. *Застосування дистанційних технологій та форс-мажорних обставин* У разі переходу університету або його окремих структурних підрозділів на навчання із використанням дистанційних технологій через безпекову ситуацію чи інші форс-мажорні обставини, освітній процес регулюється *«Положенням про організацію освітнього процесу здобувачів вищої освіти з використанням дистанційних технологій при обмежені або відсутності фізичного відвідування закладів освіти здобувачами з причин непереборної сили (природні катаклізми, заходи карантинного порядку та інші форс-мажорні обставини) в «Класичному приватному університеті».* Формат участі у дистанційних заняттях адаптується до поточних технічних можливостей та умов безпеки здобувачів і викладачів.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основна література

1. Філософія права : підручник / О. Г. Данильян, О. П. Дзобань, С. І. Максимов та ін. ; за ред. О. Г. Данильяна. Харків : Право, 2017. 208 с. URL: https://pravo-izdat.com.ua/image/data/Files/298/Vnutri_FilosofUchebn_2017_2.pdf. pravo-izdat.com.ua
2. Козюбра М. І. Практична філософія права : монографія. Київ : Дух і Літера, 2024. 496 с. URL: https://duh-i-litera.com/bookstore/praktichna-filosofija-prava-monografija. duh-i-litera.com

Додаткова література

3. Радбрух Г. Філософія права / пер. з нім. Є. Причепія, В. Приходька. Київ : Тандем, 2006. 316 с.
4. Богдан О. В., Середюк В. В. Світоглядно-методологічні засади «ідеї права» Ґустава Радбруха. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2024. Вип. 83, ч. 3. С. 421–428. DOI: https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.83.3.65.
5. Кравченко В. М., Коваленко А. В. Філософсько-правові засади легітимності державного примусу в умовах воєнного стану. Держава та регіони. Серія: Право. 2024. № 2 (84). С. 12–18.
6. Максимов С. І. Філософія права Роберта Алексі. Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. 2016. № 1 (28). С. 89–97. DOI: https://doi.org/10.21564/2075-7190.28.63897.

Нормативні та міжнародні джерела

Нормативно-правові акти використовуються в чинній редакції.

6. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр.
7. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004. zakon.rada.gov.ua
8. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19.
9. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19. zakon.rada.gov.ua
10. Правила етичної поведінки поліцейських : затверджені наказом Міністерства внутрішніх справ України від 09.11.2016 № 1179. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1576-16. від 09.11.2016 № 1179
11. Council of Europe. Recommendation Rec(2001)10 of the Committee of Ministers to member states on the European Code of Police Ethics. Adopted on 19 September 2001. URL: https://rm.coe.int/cm-rec-2001-10-european-code-of-police-ethics/1680afda43. rm.coe.int
12. UNESCO. Recommendation on the Ethics of Artificial Intelligence. 2021. URL: https://www.unesco.org/en/legal-affairs/recommendation-ethics-artificial-intelligence.